

บทที่ 1

บทนำ

การศึกษา นับว่าเป็นปัจจัยสูงสุดในการพัฒนาประเทศ เพราะกำลังคนเป็นปัจจัยในการพัฒนาทุกๆด้าน ซึ่งคุณภาพและประสิทธิภาพของการศึกษาเท่านั้นจะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของกำลังคน (วิชชา อัครศาสตร์ และ อุดม เขยทิวงค์ 2523:1) แต่การศึกษาที่ผ่านมาจะมุ่งเน้นความสำคัญสนับสนุนและขยายการศึกษาในระบบโรงเรียนออกไปอย่างกว้างขวาง กระนั้นก็ตามก็ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง ทั้งในด้านโอกาสและการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ตลอดจนถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ทั้งในด้านการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ เทคโนโลยีและค่านิยมต่างๆ เป็นต้น รัฐจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้มีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนขึ้น เพื่อให้การศึกษาทั้งสองระบบเป็นจักรกลสำคัญที่จะสนับสนุน และสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในการให้การศึกษาที่มีประสิทธิภาพแก่ประชาชนอย่างเพียงพอท่ามกลางสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพราะการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีส่วนสัมพันธ์กับมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย สามารถจัดบริการให้กับประชาชนทุกเพศ ทุกวัย โดยไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในระบบโรงเรียนหรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษานอกระบบโรงเรียนไม่ตายตัว อาจปรับให้เข้ากับกลุ่มบุคคลและความต้องการที่แท้จริงได้ โดยอาจจัดขึ้นในเวลาและสถานที่ที่จำเป็น ทั้งยังอาจคิดแปลงหรือยกเลิกได้เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สืบเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2532 เห็นชอบให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมอบให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นแกนกลาง ในการดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตร พ.ศ. 2530 หรือหลักสูตรอื่นใดที่จะพิจารณาขึ้นและเทียบเท่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการจัดฝึกวิชาชีพ

ในระดับที่สูงกว่าระดับประถมศึกษา โดยให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนประสานงานกับหน่วยงานที่สามารถดำเนินการในเรื่องนี้ได้ เช่น สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมศิลปากร กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น และให้ดำเนินการได้ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นไป

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้รับนโยบายจากรัฐบาล ให้ดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้กับทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษา 6 มาแล้วใน 3 เหล่าทัพ ให้สามารถศึกษาต่อเพิ่มขึ้นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยให้เริ่มดำเนินการได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นไป ซึ่งเรื่องดังกล่าวนี้ กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้นำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา นอกโรงเรียน ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน และมีกรรมการจากกระทรวงกลาโหมรวมอยู่ด้วย เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2534 และคณะกรรมการแห่งชาติฯ มีมติเห็นชอบให้ดำเนินการต่อไปได้ เนื่องจากเล็งเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว และเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยดีที่ประชุมจึงเสนอให้จัดตั้งคณะกรรมการร่วมดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนขึ้นมา 1 ชุด ประกอบด้วย อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นประธาน อนุกรรมการมีผู้อำนวยการกองต่างๆ เป็นอนุกรรมการ โดยมีผู้อำนวยการกองแผนงาน กรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นอนุกรรมการ และเลขานุการ หัวหน้าสำนักงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายแผนงาน และนโยบายเป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ อนุกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน จัดทำแผนนโยบายดำเนินงาน แผนงานฝักอบรวม แผนติดตามประเมินผล สนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานและการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ตลอดจนการติดตามรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา นอกโรงเรียน

คณะกรรมการเหล่านี้ได้ประชุมครั้งแรก เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2534 และได้พิจารณาเห็นชอบกรอบนโยบายที่จะให้ทหารกองประจำการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนและกองทัพกำหนดนโยบายไว้อย่างชัดเจนว่า "การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของทหารกองประจำการในกองทัพให้มีคุณภาพ

ชีวิตที่ดี และเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาการปกครองระบบประชาธิปไตย ดังนั้นทหารกองประจำการทุกคนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาแล้ว ควรศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างเข้าประจำการในกองทัพ โดยมีให้เกิดผลกระทบต่อภารกิจหลักของกองทัพ" (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2534)

โครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) มีสาระสำคัญดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย	ปี พ.ศ. 2535	30,000	คน
	ปี พ.ศ. 2535-2539 ปีละ	17,000	คน
ระยะเวลาดำเนินการ	เริ่มดำเนินการ ภาคเรียนที่ 2/2534 (พฤศจิกายน 2534) เป็นต้นไป		
หลักสูตร	ใช้หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญศึกษา พ.ศ. 2530 (กศน. 30) โดยปรับปรุงแผนการเรียนเพื่อให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมายทหารกองประจำการ		
วิธีเรียน	ใช้วิธีเรียนทางไกล		
สื่อ-แบบเรียน	กรมการศึกษานอกโรงเรียนหมุนเวียนจัดส่งสื่อให้สมัครเรียน		
ค่าใช้จ่าย	- ไม่เรียกเก็บจากนักศึกษา - ค่าตอบแทนครูประจำกลุ่มใช้เงินงบประมาณและเงินอุดหนุน		

ในการจัดโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับทหารกองประจำการเท่าที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันนี้ ปรากฏว่ามีทหารกองประจำการเข้าร่วมศึกษาในโครงการเป็นจำนวนมาก โดยกระจายอยู่ตามหน่วยทหารในจังหวัดต่างๆทั่วประเทศ ทหารกองประจำการที่เข้าร่วมในโครงการนี้ ส่วนใหญ่เป็นชาวชนบทที่สมัครและถูกคัดเลือกเข้ามารับใช้ชาติ ในระยะเวลา 2 ปี ส่วนใหญ่ทหารกองประจำการเหล่านี้จะมีวุฒิการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และจากประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับโครงการนี้พบว่าทหารกองประจำการที่เข้าร่วมโครงการมีปัญหาเกี่ยวข้องกับโครงการนี้หลายๆด้าน อาทิ การออกกลางคืน การไม่เข้าพบกลุ่ม เป็นต้น

ตั้งแต่เริ่มดำเนินการโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการมาจนถึงปัจจุบันนี้ นับเป็นเวลาได้ 1 ปีการศึกษา หรือ 2 ภาคเรียนแล้ว

กรมการศึกษานอกโรงเรียนยังไม่เคยศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับสภาพและปัญหาของทหารกองประจำการที่เข้าศึกษาในโครงการ ซึ่งข้อค้นพบจากการวิจัยจะทำให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อค้นพบไปใช้ประกอบในการพัฒนาและปรับปรุงโครงการ ซึ่งขณะนี้มีเป้าหมายดำเนินการต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ. 2539 ให้มีประสิทธิภาพ และให้นักศึกษาได้รับประโยชน์จากโครงการอย่างเต็มที่ดังวัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพและปัญหาของนักศึกษาในโครงการใน ส่วนที่เกี่ยวกับสภาพของนักศึกษาทหารกองประจำการนั้น ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับ สื่อย่างๆ คือ ครูประจำกลุ่ม คู่มือเรียนและบทเรียนทางวิทย์ ซึ่งเป็นสื่อสำคัญที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ใน การศึกษาของนักศึกษา จากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาทหารกอง ประจำการที่เข้าร่วมในโครงการส่วนใหญ่มักมีปัญหาสอดคล้องกับปัญหา ดังที่นักการศึกษาหลายท่านได้ ศึกษาไว้ผู้วิจัยจึงนำปัญหาต่างๆ มาเป็นเค้าโครงในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และปรับปรุงบางส่วนให้ ตรงกับสภาพและปัญหาของนักศึกษาทหารกองประจำการ โดยจัดแยกเป็นปัญหาด้านต่างๆ ดังนี้

1. ปัญหาด้านส่วนตัว แยกเป็น
 - ด้านสุขภาพ
 - ด้านการเงิน
 - ด้านเพื่อนและการเข้าสังคม
 - ด้านการปรับตัวทางการศึกษา
2. ปัญหาด้านการจัดโครงการ แยกเป็น
 - ด้านหลักสูตรการศึกษา
 - ด้านการสอนและความสัมพันธ์กับครูประจำกลุ่ม
 - ด้านเวลาในการศึกษา
 - ด้านสื่อต่างๆ
3. ปัญหาด้านการนำไปใช้
 - ประโยชน์จากการเข้าโครงการ
 - การประกอบอาชีพในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาสภาพและปัญหาของนักศึกษาทหารกองประจำการในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในด้านส่วนตัว การจัดโครงการและนำไปใช้
2. ศึกษาเปรียบเทียบสภาพและปัญหาของนักศึกษาทหารกองประจำการในโครงการ ในด้านส่วนตัว การจัดโครงการและการนำไปใช้ ระหว่างนักศึกษาในจังหวัดลพบุรี สระบุรี และพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยมุ่งศึกษาสภาพและปัญหาของนักศึกษา ในโครงการขยายโอกาสในด้านต่างๆ รวม 3 ด้าน ได้แก่
 - 1.1 ด้านส่วนตัว แยกเป็น
 - สุขภาพ
 - การเงิน
 - เพื่อนและการเข้าสังคม
 - การปรับตัวทางการศึกษา
 - 1.2 ด้านการจัดโครงการ แยกเป็น
 - หลักสูตรการศึกษา
 - การสอนและความสัมพันธ์กับครูประจำกลุ่ม
 - เวลาในการศึกษา
 - สื่อต่าง ๆ
 - 1.3 ด้านการนำไปใช้
 - ประโยชน์จากการเข้าโครงการ
 - การประกอบอาชีพในอนาคต

2. ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ นักศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2/2535 (พฤศจิกายน 2535-มีนาคม 2536) เป็นภาคเรียนที่ 2 ของการเข้าศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดลพบุรี สระบุรี และพระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ นักศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2/2535 เป็นภาคเรียนที่ 2 ของการเข้าศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดลพบุรี สระบุรี และพระนครศรีอยุธยา

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ความคิดเห็นในเรื่องสภาพและปัญหาของนักศึกษาในโครงการขยายโอกาสฯ ในด้านส่วนตัว การจัดโครงการ และการนำไปใช้

สมมติฐานของการวิจัย

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาของนักศึกษา รวมทั้งจากประสบการณ์การทำงานพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่จะมีสภาพและปัญหาในด้านต่างๆ ไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่า นักศึกษาประจำการในจังหวัดลพบุรี สระบุรี และพระนครศรีอยุธยามีสภาพและปัญหาในด้านส่วนตัว การจัดโครงการและการนำไปใช้ไม่แตกต่างกัน

ข้อจำกัดในการวิจัย

ผู้วิจัยมิได้พิจารณาถึงองค์ประกอบอื่นๆ เช่น อายุ ภูมิหลังทางครอบครัว เข้าใจปัญหา ความถนัด ลักษณะนิสัยในการเรียน แรงจูงใจหรือความสนใจของนักศึกษา ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ อาจมีผลต่อระดับความเป็นปัญหาในด้านต่างๆ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา นอกโรงเรียนระบบโรงเรียน สำหรับทหารกองประจำการ(ทหารเกณฑ์) ซึ่งใช้หลักสูตรการศึกษา นอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2530 (กศน.30)

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบ โรงเรียน สำหรับทหารกองประจำการ(ทหารเกณฑ์) ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 เป็นภาคเรียนที่ 2 ของการศึกษา ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดลพบุรี สระบุรี และพระนครศรีอยุธยา

ปัญหา หมายถึง สภาพการณ์ตามการรับรู้ที่นักศึกษาประสบ ซึ่งก่อให้เกิดความคับข้องใจ ยุ่งยาก วิตกกังวล ในด้านส่วนตัว การจัดโครงการ และการนำไปใช้

สภาพ หมายถึง ลักษณะการที่นักศึกษาเป็นอยู่ ประสบอยู่ ดำเนินอยู่ ในด้านเกี่ยวกับสภาพส่วนตัว การจัดโครงการ และการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

วิธีเรียนทางไกล หมายถึง รูปแบบหนึ่งทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามหลักสูตร การศึกษานอกระบบโรงเรียน พ.ศ.2530 ซึ่งใช้ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สำหรับทหารกองประจำการ โดยผู้เรียนจะศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากสื่อ แบบเรียน รายการวิทยุเสริมความรู้ และใช้เวลาว่างในแต่ละสัปดาห์ไปพบครูประจำกลุ่มและผู้เข้าร่วมศึกษาสัปดาห์ละไม่ต่ำกว่า 3 ชั่วโมง

ครูประจำกลุ่ม หมายถึง บุคคลผู้รับผิดชอบนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มละไม่เกิน 50 คน โดยทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ชี้แนะ ส่งเสริมให้เกิดการค้นคว้าหาความรู้และ จัดกิจกรรมกลุ่ม ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดลพบุรี สระบุรี และพระนครศรีอยุธยา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ช่วยให้หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ทราบลักษณะสภาพของปัญหาของนักศึกษา ซึ่งสามารถนำไปดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามสภาพและปัญหาได้อย่างแท้จริง
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา และปรับปรุงการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับทหารกองประจำการ
3. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานหรือผู้สนใจได้ศึกษาเรื่องนี้ต่อไป

ศูนย์วิทยุทัพบก
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย